

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

לפני:

כב' השופט דורי ספיבק – אב בית הדין

נציגת ציבור עובדים גב' הלן הרמור

נציגת ציבור מעסיקים גב' שרה אבן

התובעות:

פלונית ועוד 3 אח'

ע"י ב"כ עו"ד חנן גאווין

-

הנתבעים:

1. אקס פייב רוולושיין בע"מ (בפירוק)

2. רונן משה שריון

ע"י ב"כ עו"ד רז מסורי

3. הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ

4. תוכניות מרפא סוכנות לבטוח חיים (1988) בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד טליה יונתן-דגן ועו"ד אורית גולדנר

1

פסק דין

2

3

4

הערת בית הדין:

5 **פסק דין זה ניתן, בנוסח שהיה אסור לפרסום, ביום 04/02/2018, והוא הותר לפרסום**

6 **היום ה- 13/03/2018 תוך השמטת פרטים מזהים אודות התובעות.**

7

8 **1. התובעות הן רעייתו ובנותיו של מר _____ ז"ל (להלן: "המנוח"), שהועסק על**

9 **ידי הנתבעת 1, עד לפטירתו בדצמבר 2012. במרכז תביעתן שבפנינו טענה לפיה על הנתבע**

10 **2, שהיה בעל המניות והשליטה בנתבעת 1, לפצותם על הנזקים שנגרמו להם בשל כך שהוא**

11 **לא ביטח את המנוח בביטוח פנסיוני, אף שהיה מחויב לכך על פי דין.**

12

13

14

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

התשתית העובדתית ומהלך ההתדיינות

2. הנתבעת 1 (להלן: החברה) עסקה במכירת אביזרי מיגון לרכב. המנוח הועסק על ידי כסוכן מכירות, מיום 24.2.11 ועד לפטירתו ביום 30.12.12. לאחר הגשת התביעה שבפנינו ניתן צו לפירוקה, וההליכים כנגדה עוכבו.

התובעת 1 הינה אשתו של המנוח, והתובעות 2 עד 4 הינן בנותיו.

הנתבע 2 הינו בעל המניות ומנהלה היחיד של החברה (להלן גם: המעסיק).

3. בכתב התביעה המקורי, שהוגש כנגד החברה והמעסיק בלבד, טענו התובעות כי המנוח היה אמור על פי דין להיות מבוטח בקרן פנסיה מקיפה, אולם בפועל הוא לא בוטח, וכתוצאה מכך נגרם להם נזק בכך שנפגעה זכותן לפנסיה שאירים. התובעות כימתו את נזקן לסך 516,009 ₪ (חווה דעת אקטוארית צורפה לכתב התביעה), והוסיפו וטענו שיש מקום בנסיבות להרים את מסך ההתאגדות ולחייב את המעסיק באופן אישי בנזקים שנגרמו להן.

בכתב הגנתם טענו החברה והמעסיק כי עת שהמנוח התקבל לעבודה, הוא התעקש לבטח את עצמו בנתבעת 3 (להלן: קרן הפנסיה), ובאמצעות סוכנת הביטוח שלו גב' אתי גבע. זאת, במקום להיות מבוטח באמצעות סוכן הביטוח של החברה ועל ידי חברת ביטוח אחרת, כפי שנעשה לגבי יתר עובדי החברה. לטענתם, השיהוי שנגרם בהסדרת הביטוח נבע ממחדל של המנוח עצמו, או של סוכנת הביטוח שלו, ועל כן דין התביעה להידחות.

4. בדיון קדם משפט שהתקיים ביום 21.4.15 בפני כב' השופט (כיום בדימוס) אורנית אגסי, המליץ בית הדין לתובעות לצרף את סוכנות הביטוח (להלן: הסוכנות) וקרן הפנסיה כנתבעות נוספות. ב"כ התובעות ביקש שהות לשקול את עמדתו בעניין, וביום 5.5.15 הודיע שאין בכוונת מרשותיו לצרף נתבעים נוספים. בהמשך להודעה זו הועבר התיק לטיפולו של מותב זה. לאחר הגשת תצהירי עדות ראשית, היה אמור להתקיים דיון הוכחות ביום 16.3.16. ברם, בפתח אותו הדיון ציין בית הדין בפני ב"כ התובעות, כי

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

בהתאם להלכה הפסוקה (עע 66349-09-14 מדינת ישראל נ' בראל (3.12.15)), יש לצרף את הסוכנות והראל כנתבעות נוספות בתיק. בתום הדיון ניתנה ההחלטה הבאה:

"תיק זה קבוע לדיון הוכחות להיום, אך מהטעמים שנפרט להלן לא ניתן יהיה לקיימו.

טענת הגנה מרכזית של הנתבעים הינה ש"התובעים היו צריכים לתבוע את אתי גבע וחברת הראל שכן אם הייתה התרשלות זו לא הייתה התרשלות" של הנתבעים אלא של סוכנת הביטוח וחברת הביטוח (ראו למשל בסעיף 16 לתצהיר מר שריון). בנסיבות אלה, כבר בדיון קדם המשפט המליצה כב' השופטת (כיום בדימוס) אורנית אגסי על צירוף שני גורמים אלה כנתבעים בתיק, וב"כ התובעים ביקש שהות על מנת לשקול את עמדתו בעניין זה. בהמשך לכך, ולאחר שכפי ששמענו בדיון היום הוא לא זכה לשיתוף פעולה מלא מצידה של גב' גבע, הוא הודיע לבית-הדין שאין הוא מבקש צירוף נתבעים נוספים, והתיק הועבר לשמיעת הוכחות.

הלכה היא, כי בסמכות בית-הדין לצרף כנתבעים נוספים צדדים שנוכחותם נדרשת על מנת להכריע ביעילות ובשלמות במחלוקות. במקרה שיש בינו לבין המקרה שלפנינו קווי דמיון מסוימים, ניתן לאחרונה בבית הדין הארצי פסק-דין... באותו המקרה, הייתה מחלוקת האם התרשלה סוכנות הביטוח בטיפול בעניינו של התובע, ובית הדין האזורי שם החליט שלא לצרף את סוכנות הביטוח כצד. בסעיף 5 לפסק הדין העיר כב' השופט אילן איטח שבמקרה ההוא ובמקרים דומים רצוי לצרף את סוכנות הביטוח כצד נדרש להליך.

לאור כל האמור, ובשים לב גם לכך שהקביעות העובדתיות בתיק זה הן מעניינן של סוכנות הביטוח וחברת הביטוח, ודאי אם ייקבע כפי שמבקשים מאיתנו הנתבעים לקבוע שייתכן שהן התרשלו, הרי שיש מקום לצירופם כצדדים נדרשים להליך, וכך אנו מורים".

5. בהתאם להחלטה, התובעות הגישו ביום 11.8.16 כתב תביעה מתוקן שבו נכללו כנתבעות גם קרן הפנסיה והסוכנות. לאחר הגשת כתבי הגנה ותצהירים מתוקנים, התקיים דיון ההוכחות ביום 13.11.17. במהלכו, נחקרו על תצהיריהם התובעת 1, הנתבע 2, סוכנת הביטוח גב' אתי גבע, וכן מר שי אספורמס, המצהיר מטעם קרן הפנסיה והסוכנות. עוד יצוין כי בתיק הוגשו חוות דעת אקטואריות מצד התובעות ומצד המעסיק, ושני הצדדים הודיעו לבית הדין (ראו הודעה מוסכמת מיום 9.11.17) לפיה הם מוותרים על חקירת

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

האקטוארים המומחים. לאחר דיון ההוכחות הגישו הצדדים סיכומים בכתב. עתה, משנאספו אלה לתיק בית הדין, הגיעה העת לדון ולהכריע.

דיון והכרעה

חובת המעסיק לבטח, וזכות העובד לשיפוי ממעסיק שלא מילא חובתו

6. אין מחלוקת בין הצדדים על כך שהחברה היתה חייבת לבטח את התובע בביטוח פנסיוני הכולל קצבת שאירים, וזאת מכוח הוראות צו ההרחבה [נוסח משולב] לפנסיה חובה 2011 (להלן: צו ההרחבה). על פי צו ההרחבה, החובה לערוך ביטוח שכזה קמה בתום 6 חודשים ממועד תחילת העבודה.

על פי ההלכה הפסוקה, אם לא ממלא המעסיק אחר חובתו זו, עומדת לעובד הזכות לתבוע את מעסיקו על הנזקים שנגרמו לו עקב אי מילוי החובה (עע 1137/02 יוליוס אדיב נ' החברה לפיתוח ולמלונאות רחביה (19.1.03), כן ראו: לילך לוריא, "מיצוי זכויות פנסיוניות" חוקים ח' 169). במקרה שמוגשת תביעה שכזו, רשאי המעסיק לטעון כלפי קרן הפנסיה שעליה לשפותו בגין מה שיחויב (עע 201/08 טורעני נ' ראשד (19.12.13)). כך, במקרה שלפנינו, אמנם בתחילת ההתדיינות הסתפקו התובעים בטענה כלפי המעסיק, אך בהמשך ההתדיינות הם הצטרפו לטענת ההגנה של המעסיק וטענו גם הן טענות בדבר אחריות ישירה של קרן הפנסיה (ושל סוכנת הביטוח של המנוח), ובאופן ספציפי תוך שהן הצטרפו לטענת המעסיק לפיה יש לראות במנוח כמי שהיה מבוטח בקרן הפנסיה.

לאור זאת, נדון תחילת ונכריע בטענות לפיהן יש לראות במנוח כמי שהיה מבוטח בקרן הפנסיה. אם ורק אם נקבע שלא כך, נדון בטענות בדבר אחריות החברה כמעסיקתו.

האם היה למנוח ביטוח בתוקף?

7. על פי צו ההרחבה, מוטלת היתה על החברה החובה לערוך ביטוח פנסיוני למנוח מיום 24.9.11 (שישה חודשים מיום תחילת העבודה, 24.3.11). אין מחלוקת בין הצדדים על כך שבמועד זה כלל לא נחתמו על ידי המנוח טפסי הצטרפות לקרן הפנסיה, ואלה

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

נחתמו על ידו רק למעלה מחצי שנה מאוחר יותר, באפריל 2012, והועברו על ידו לסוכנות רק ביום 1.7.12. מכל מקום, מאחר שהמחלה הקשה שממנה נפטר המנוח התגלתה רק בסוף ספטמבר 2012, פחות מחודש קודם שנפטר ביום 30.10.12, הרי שאם הביטוח היה נכנס לתוקף ביולי, או בסמוך לאחר מכן, די היה בכך על מנת שהמנוח (ושאיריו) יהיו זכאים לכיסוי מלא. ברם, החברה לא שילמה את התשלום הראשון לא במהלך יולי, וגם לא באוגוסט או בספטמבר, והעבירה שלוש המחאות דחיות על חשבון התגמולים רק ביום 23.10.12, לאחר גילוי המחלה. תאריך פירעונה של ההמחאה הראשונה נרשם כיום 30.10.12, היום שבו נפטר המנוח.

במצב דברים זה, מסרה קרן הפנסיה לסוכנות (ובאמצעותה לתובעים) כי מאחר שעל פי תקנון הקרן, אדם יהיה למבוטח רק אם (בין היתר) הועבר בגינו לפחות תשלום אחד לקרן, ומאחר והתשלום הראשון הועבר רק במהלך אוקטובר 2012 כשהמנוח כבר אובחן כחולה והיה על ערש דווי, הרי שההמחאות מוחזרות, תוך הבהרה שלא ניתן לבטח אדם רטרואקטיבית לאחר שהתגלתה מחלתו (לבטלותו של ביטוח רטרואקטיבי ראו הוראות סעיף 16 לחוק חוזה הביטוח, תשמ"א-1981, וכן: עא 1530/02 מנורה חברה לביטוח נ' יובלים אגודה שיתופית (21.7.04), חוות דעתו של כב' הנשיא (כיום בדימוס) אהרן ברק); עע 46288-10-15 סירקוביץ נ' שיא י.א. להנדסה ובניין (26.10.17), פסקה 20 לפסק דינה של כב' השופטת חני אופק-גנדלר).

8. האמנם מדובר בביטוח רטרואקטיבי? התובעות כמו גם המעסיק טוענות שלא כך, וזאת שכן לשיטתן חל במקרה זה חריג לכלל הקובע כי הביטוח ייכנס לתוקף עם התשלום הראשון. במוקד המחלוקת שבין הצדדים בעניין זה עומדת הוראת תקנה 2 לתקנון הקרן (ובאופן ספציפי החריג הקבוע בתקנה 2.3.1), הקובעת כך:

"הביטוח הקרן
אדם יהיה למבוטח בקרן, אם יתמלאו בו התנאים המפורטים להלן:

2.1 הגיש בקשה להתקבל כמבוטח לקרן ומילא את כל טפסי
ההצטרפות ככל שהדבר נדרש על ידי הגוף המנהל.

2.2 בקשתו להצטרף כמבוטח לקרן, אושרה על ידי הגוף המנהל.

2.3 הועבר בגינו לפחות תשלום אחד לקרן, ואולם:

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

2.3.1 אם נערך עם מעבידו של מי שאושרה בקשתו להצטרפות כמבוטח בקרן הסכם בכתב במסגרתו או מכוחו ניתנה על ידי המעביד לגוף המנהל התחייבות בכתב לביצוע התשלומים ו/או נחתמה על ידי המעסיק הוראת קבע וכן דווח בכתב לגוף המנהל, בכל אחת משתי החלופות לעיל, סכום ההכנסה המבוטחת, ייחשב למבוטח בקרן אף אם אירע בגינו אירוע המזכה בקבלת תשלומים מהקרן בפרק הזמן שלאחר חתימת ההסכם כאמור על ידי המעביד והגוף המנהל אך טרם מועד ביצוע התשלום הראשון מכוח הוראת הקבע או ההתחייבות כאמור. ההתחייבות בכתב לביצוע התשלומים בידי המעסיק כאמור, יכול ותהא לתקופה של עד 180 יום....

למען הסר ספק מובהר בזה, כי יראו את ההצטרפות לקרן נכנסת לתוקף ביום המוקדם מבין אלה: יום קבלת התשלום הראשון בגין המבוטח בקרן, יום החתימה על התחייבות לתשלום או על הוראת קבע, כמפורט בסעיף 2.2.1 לעיל....".

9. נקדים ונאמר, כי יש לדחות את טענת התובעות בסעיפים 36 ואילך לסיכומיהן, לפיה התנאים המנויים בתקנה 2 אינם תנאים מצטברים. מובנם הלשוני של סעיפים אלה אינו יכול לסבול פרשנות ולפיה מדובר בתנאים חלופיים, ואף פרשנותם התכליתית אינה יכולה לסבול פרשנות כאמור (להיותם של התנאים שבהם מדובר תנאים מצטברים, ראו: ק"ג 59298-10-13 בן סימון נ' קרן פנסיה הראל (22.11.15), מותב בראשות כב' השופטת קרן כהן, להלן: ענין בן סימון); ק"ג 12307-12-09 עבוד נ' הראל ניהול קרנות פנסיה (28.5.12), מותב בראשות כב' הנשיאה ורד שפר, להלן: ענין עבוד). משדחינו טענה זו, עלינו לעבור לדון בטענה המרכזית שהעלו התובעות והמעסיק, לפיה חל במקרה שלפנינו החריג הקבוע בסעיף 2.3.1, שכן בטופס ההצטרפות שעליו חתמו המנוח והמעסיק, כלולה התחייבות של החברה לשלם את תגמולי הפנסיה, בנוסח הבא:

"אני הח"מ, המעסיק של המועמד לביטוח בקרן, מאשר כי אעביר את דמי התגמולים בגין העובד לקרן הפנסיה המקיפה ו/או לקרן הפנסיה הכללית, בהתאם לבחינת העובד בטופס זה כמתחייב בהוראות הדין".

10. לאחר עיון במסכת הראיות ובטענות הצדדים, הגענו לכלל מסקנה שהחריג האמור אינו חל במקרה שלפנינו, ועל כן אין לקבל את הטענה לפיה היה המנוח מבוטח במועד שבו התגלתה מחלתו. להלן נפרט את נימוקינו לכך:

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

ראשית מעיון בכתב התביעה המתוקן שהגישו התובעות, שבו נכללו לראשונה הסוכנות וקרן הפנסיה כנתבעות, וכן מעיון בכתב ההגנה המתוקן שהגיש המעסיק, עולה שבשניהם לא נכללה כל טענה בדבר תחולת החריג הקבוע בסעיף 2.3.1 לתקנון, ובאופן ספציפי גם לא נכללה טענה לפיה אותה פיסקה ובה אישור המעסיק שנכללה בטופס ההצטרפות מהווה "הסכם התחייבות בכתב" לעניין החריג הקבוע בסעיף 2.3.1. משכך, הרינו מקבלים את טענת הסוכנות וקרן הפנסיה, כי טענה זו, שהועלתה לראשונה רק בסיכומי התובעות, מהווה הרחבת חזית אסורה, שיש לדחותה על הסף;

שנית מקובלת עלינו טענת קרן הפנסיה בסעיף 26 לסיכומיה, לפיה אילו היו נטענות טענות אלה מבעוד מועד, היתה מבהירה קרן הפנסיה כי ההסכם נשוא החריג שבתקנון, הינו הסכם "לרבים" או בשמו האחר "הסכם ברירת מחדל", הנערך בהתאם להוראות סעיף 20 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"א (להסבר אודות "הסכמי ברירת מחדל", ראו: בגץ 3430/16 התאחדות חברות לביטוח חיים נ' הממונה על שוק ההון (30.6.16)). במסגרת הסכם שכזה, מצרף מעסיק את עובדיו שלא בחרו בהסדר פנסיוני מסוים, לקרן הפנסיה במסגרת רשימה וללא טופס הצטרפות פרטני לכל עובד ועובד (מאחר ואלה לא הביעו רצונם לערוך ביטוח פנסיוני, בין היתר משלא העבירו פרטים אודות מוצר פנסיוני רצוי), וכי טופס ההצטרפות, שנחתם בכל מקרה הצטרפות 'רגיל' כמו זה שבפנינו, אינו מהווה את אותו ההסכם נשוא החריג בתקנון (ראו והשוו: סעיף 51 לפסק הדין בעניין בן סימון). נוסף, כי העד מטעם קרן הפנסיה נשאל על כך, ואכן העיד כי החריג מתייחס להסכם קולקטיבי בין המעסיק לקרן הפנסיה, להבדיל ממצב דברים כמו זה שלפנינו של הצטרפות עמית על בסיס פרטני (עמ' 44 ש' 9 לפרוטוקול), וכן שבמקרה שלפנינו כלל לא נטען וממילא גם לא הוכח שהיה הסכם "ברירת מחדל" קולקטיבי שכזה. המעסיק עצמו אף אישר בחקירתו הנגדית שהוא לא חתם על הסכם ברירת מחדל עם חברה כלשהיא (עמ' 27 ש' 1);

שלישית ובאותו העניין, מקובלת עלינו טענת הקרן, לפיה קביעה פרשנית (כפי שמבקשים מאיתנו המעסיק והתובעות לקבוע) לפיה יש לראות באותו חלק מטופס ההצטרפות את אותו הסכם שאליו מתייחס החריג הקבוע בסעיף 2.3.1 לתקנון, גם בהיעדרו של "הסכם ברירת מחדל", הינה בלתי סבירה גם מן הטעם שהיתה הופכת את החריג לכלל.

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

זאת, בהינתן שבהעדרו של הסכם ברירת מחדל, כלל העמיתים חותמים על טופס
ההצטרפות;

ולבסוף למעלה מהנדרש נעיר, כי אפילו היינו מקבלים את הטענה לפיה יש לראות
באותו חלק מטופס ההצטרפות את אותו הסכם שאליו מתייחס החריג הקבוע בסעיף 2.3.1
לתקנון, לא היה בכך כדי להוביל למסקנה שנחתם במקרה שלפנינו הסכם ביטוח מחויב.
זאת מן הטעם שהתחייבות החברה להעביר תשלומים בהתאם לדין לא קוימה על ידי
המעסיק, והתשלום הראשון הועבר מספר חודשים לאחר ניכוי לראשונה משכר המנוח.
נוסיף עוד, כי במקרה שלפנינו כלל לא נטען, וממילא גם לא הוכח, כי המעסיק חתם על
הוראת קבע, ואף במובן זה שונה המקרה שלפנינו מהמקרה שנדון בענין עבוד שעליו
ביקשו התובעות והמעסיק להסתמך.

מדוע לא היה למנוח ביטוח בתוקף?

11. הגענו אם כן לכלל מסקנה שלמנוח לא היה ביטוח בתוקף. על מי האחריות למחדל
זה? התובעות והמעסיק מטילים את האחריות לכך על הסוכנות וקרן הפנסיה. נדון תחילה
בטענות אלה, ונבהיר מדוע אין בידינו לקבלן. בהמשך לכך, נדון בטענות התובעות בדבר
אחריותו של המעסיק למחדל, ובטענת ההגנה של החלופית של המעסיק, בדבר אשם תורם
מצידו של המנוח.

12. הסוכנת אתי גבע העידה בתצהירה, שלאחר שהמנוח ביקש ממנה לערוך לו הסדר
פנסיוני, היא פנתה למעסיק והציע לו לקבוע פגישה משותפת לצורך חתימה על כל
המסמכים, אך המעסיק סירב וביקש שהמסמכים יועברו לו בפקס. לפי עדותה, לאחר שהיא
העבירה את המסמכים למעסיק ביום 19.4.12, היא פנתה מספר פעמים הן למעסיק והן
למנוח, ציינה בפניהם שהביטוח לא ייכנס לתוקף עד שלא יתקבלו הטפסים התקינים ודמי
התגמולים, אך למרות זאת לא הועברו לידה הטפסים התקינים ודמי התגמולים, וזאת במשך
תקופה ארוכה. בסוף אוגוסט התקבלו הטפסים, אך ללא דמי התגמולים, ובעקבות זאת היא
חזרה ופנתה למעסיק בבקשה לדמי התגמולים, אך אלה הועברו לידה רק ביום 23.10.12,
לאחר שכבר נודע לה על דבר מחלת התובע. בשים לב לעדותה זו של הסוכנת (כמו גם
לחקירתה הנגדית, עמ' 34 ש' 17 ואילך) השתכנענו שאין מקום לייחס לסוכנת רשלנות או

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

1 אשם אחר כלשהו באופן טיפולה בעניין הביטוח של המנוח. מכאן גם ברור, שאין צורך
2 שנכריע בשאלה האם יש לראות את הסוכנת כשלוחה של קרן הפנסיה, או כשלוחה של
3 המנוח.

4 13. נעבור עתה לדון בטענת התובעות לפיה האחריות לאי-ביטוחו של המנוח מוטלת
5 על החברה, שלא העבירה את דמי התגמולים במועד, או במועד אחר כלשהו קודם למועד
6 שבו נודע על מחלתו של התובע. לאחר שבחנו את מסכת הראיות, הגענו לכלל מסקנה שדין
7 טענה זו להתקבל, מן הנימוקים הבאים:
8

9 ראשית כפי שציינו עוד קודם לכן, בשים לב להוראות צו ההרחבה ולמועד תחילת
10 העסקתו של המנוח, היה על החברה המעסיקה לבטחו בביטוח פנסיוני כבר החל מיום
11 24.9.11. דהיינו, חלפה עברה שנה תמימה בין המועד שבו הוטלה חובה זו על החברה
12 כמעסיקה, לבין המועד שבו נודע למנוח על דבר מחלתו. גם אם ניתן בסיטואציות מסוימות
13 לקבל בהבנה עיכוב קצר ומסוים בהסדרת ביטוח פנסיוני, ונדגיש שאיננו קובעים שכך, הרי
14 שעיכוב כה ארוך ומשמעותי בהסדרת ביטוח פנסיוני הינו להבנתנו כמעט תמיד רשלני;
15

16 שנית טענת ההגנה המרכזית של המעסיק הינה כי אי הביטוח נעשה לבקשת המנוח,
17 או בשל רשלנותו. כידוע, טענה זו נדחתה בפסיקה עוד לפני עשרות שנים, תוך שנקבע כי
18 "החובה להעביר להפריש על פי צו ההרחבה הינה מוחלטת ואינה מותנית בהסכמתו או
19 בהעדפותיו של העובד" (ע"ע 11910-05-11 בניהאס נ' עזבון המנוח זובאטוב (25.6.12),
20 והאסמכתאות שם, להלן: פסק דין בניהאס); אף עובד שאינו חפץ בעריכת ביטוח "כופים
21 אותו ואין זה מעלה או מוריד, אם יאמר, רוצה אני אם לאו" (דב"ע מז/3-141 טירן הובלות
22 נ' נוריס חברה לפיתוח (11.5.88)). נפסק מפורשות, כי "חובת [המעסיק] להפריש לקרן
23 הפנסיה אינה תלויה ברצון העובד או הקרן. על כן גם מחדל שלהם... אינו מחליש את חובת
24 המעסיק להפריש לקרן הפנסיה" (פיסקה 26 לפסק דין בניהאס). נדגיש שככל שלדעת
25 המעסיק האחריות למחדל של אי-עריכת הביטוח מוטלת לכתפו של העובד או סוכן הביטוח
26 שלו – למשל בשל אי מילוי טפסים – על המעסיק לדרוש באופן מידי את תיקון המחדל,
27 ועליו להבהיר לעובדו שאסור לו להמשיך ולהעסיקו ללא ביטוח. בהעדר הסדרה מידית
28 של המחדל, לא ניתן להמשיך ביחסי העבודה, ויש להביא לסיומם. כל זאת לא קרה במקרה
29 שלפנינו, ולמעשה להיפך, אין בתיק כל אינדיקציה לפעולות משמעותיות שאותן נקט
30 המעסיק באותה שנה על מנת להביא לתיקון המחדל;

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

שלישית חיזוק משמעותי לכך שהמעסיק הוא שהתירשל במקרה שלפנינו ניתן
למצוא גם בסדרת פסקי הדין – שהוגשו לנו בתיק כראיות במהלך דיון ההוכחות – שמהם
עולה שהמעסיק באופן שיטתי ממש נמנעה מלבטח את עובדיה בביטוחים פנסיוניים, עד
שאלה נאלצו לפנות לבית דין זה ולהגיש תביעה בעניין (ראו: סע 10-06-7378 אשל נ'
אקס פייב (2.10.13), מותב בראשות כב' השופטת אביטל רימון-קפלן); סעש 16202-09-
12 מוגוטנוב נ' אקס פייב (24.2.15), מותב בראשות כב' השופטת דגית ויסמן) סעש
14-09-13000 אחיעזר נ' אקס פייב (9.12.14); עב 10683-05 מדעי נ' אס.די.אר. שריון
יבוא ושיווק (1.8.10), מותב בראשות כב' השופטת אהובה עציון, אושר על ידי בית הדין
הארצי – עע 10-10-3354 מדאעי נ' אס.די.אר שריון יבוא ושיווק (20.5.12), מותב
בראשות השופטת (כתוארה אז) ורדה וירט-ליבנה). נוסף כי המעסיק נשאל על הליכים
משפטיים אלה, ותשובותיו היו מתחמקות, אם כי הוא לא הכחיש את קיומם (עמ' 26
לפרוטוקול ואילך, וכן עמ' 32 ש' 24) וכן הוא אישר כי היה נוכח אישית בכל ההליכים
המשפטיים האלה, עמ' 32 ש' 23);

רביעית מחקירתו הנגדית של המעסיק עולה שאביו הינו סוכן ביטוח, וכי לטענתו
הוא נהג לבטח את עובדיו באמצעות סוכנות הביטוח של אביו (עמ' 26 ש' 27). מכאן, שאין
מדובר במעסיק שהוראות הדין בדבר חובת עריכת ביטוח פנסיוני זרות לו, אלא להיפך,
מדובר במעסיק שאמור היה להיות בקיא אף מעבר לממוצע בהוראות הדין הרלוונטיות
(ונדגיש בקשר להערתנו זו כי ממילא וכידוע אי ידיעת הדין אינה פוטרת מאחריות לנזקים
שנגרמו עקב אי מילוי);

ולבסוף כפי שקבענו עובדתית מוקדם יותר בפסק דין זה, לא מצאנו כל פגם
בהתנהלות של הסוכנות (ובאופן ספציפי של סוכנת הביטוח גב' גבע) כך שאין בסיס אף
הטענות בדבר כך שיש להטיל חלק מהאחריות למחדל לפתח הסוכנות.

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

הרמת מסך ההתאגדות

14. התנאים המאפשרים הרמת מסך קבועים בסעיף 6 לחוק החברות, תשנ"ט-1999. פסיקת בית הדין הארצי בכל הנוגע ליישום הוראות הסעיף במשפט העבודה קובעת כך (עע 129/10 זוננשיין נ' גניוס טאונס סיסטם (31.10.11)):

"בהקשר של דיני עבודה, ניתן בפסיקתנו מעמד מיוחד לעובדי החברה כנושים לצורך בחינת ההצדקה להרמת המסך, ונקבע כי מדובר בנושא מסוג מיוחד אשר החברה נושאת כלפיו באחריות מוגברת וחובת אמון מיוחדת, מכוח חובת תום הלב המוגברת הקיימת במשפט העבודה".

לסקירה עדכנית ומפורטת של ההלכות הנוגעות להרמת מסך במשפט העבודה, ראו: עע 26295-01-16 Tesfalem Tekel נ' מיארה שווק בשר דגים (25.12.17), כב' השופטת רונית רוזנפלד)). מתוך סקירה זו, נדגיש את העובדה כי על פי הפסיקה, אין די בכך שתצטייר בפני בית-הדין "תמונה מדאיגה" בדבר הפרה של זכויות עובדים (בר"ע 52353-08-16 טוקן שף נ' Gavr Negouse Admariam (13.11.16)); עע 32995-02-16 פלוני נ' אלמוני (14.9.17)). כדי להצדיק הרמת מסך, על בית הדין להשתכנע שבעל המניות עשה שימוש מובהק לרעה במשך ההתאגדות על מנת להונות או לקפח את עובדיו, או לחלופין שהוא נטל סיכון בלתי סביר באשר ליכולתה של החברה לפרוע את חובותיה.

באופן ספציפי לענייננו, קובעת הפסיקה כי אי העברת ניכויי עובד לקרן הפנסיה אליה היו מיועדים, תוך פגיעה בכיסוי הביטוחי של העובד, הינה ככלל עילה מספקת להרמת מסך (עע 1137/02 אדיב נ' החברה לפיתוח ולמלונאות רחביה (19.1.03)); עע 185/08 אופיר סטרוגו סוכנות לביטוח נ' ברגר (14.10.09); עע 1401/04 ברק נ' פרץ (5.9.06)).

ונסיים את סקירת הפסיקה בציון העובדה שבפסק דין ניתן בשנה האחרונה על ידי כב' השופטת (כתוארה אז) אסתר חיות, נדחתה עתירה שהוגשה לבג"ץ כנגד פסק דין שניתן בבית הדין הארצי שבו הוחלט על הרמת מסך בגץ 132/15 ר-צ פלסטק נ' איפראימוב (5.4.17)). בפסק דין זה סוקר מותב בית המשפט העליון בהסכמה את דיני הרמת המסך

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

הספציפיים שפותרו על ידי בית הדין הארצי, שבמרכזם התפיסה לפיה "יש להרחיב את השימוש בכלי זה ככל שהדבר נוגע לעובדים" (סעיף 9 לפסק הדין). בין היתר מצוטטת בפסק דין זה בהסכמה המלומדת הדרה בר-מור, שהדגישה כי הצורך בפיתוח דיני הרמת מסך ייחודיים וגמישים יותר במשפט העבודה נדרש נוכח: "חוסר האיזון הבסיסי בין העובדים לבין המעסיק [ה]משמש נקודת מוצא לשופטי עבודה שמשתדלים לאתר מנגנוני משפט מקובלים על מנת לבצע באמצעותם 'איזונים סוציאליים' (הדרה בר-מור "הרמת מסך בבתי הדין לעבודה" ספר יוסף גרוס מחקרים בדיני חברות ומשפט עסקי (אהרן ברק, יצחק זמיר ודוד ליבאי עורכים, 2015) 346.

15. יישום של ההלכות שלעיל על המקרה שלפנינו, מוביל למסקנה ברורה לפיה הנתבע 2 אכן נטל סיכון בלתי סביר ביחס לעובדי החברה, ועל כן יש מקום להרים את מסך ההתאגדות ולחייב את הנתבע 2 לפצות את התובעות בגין הנזק שנגרם להם עקב אי עריכת הביטוח על ידי החברה. להלן נפרט את דרך הילוכנו בדרך למסקנה זו:

ראשית ביום 29.12.15, לאחר הגשת התביעה, ניתן צו לפירוקה של הנתבעת 1, המעסיקה (פר"ק 15-05-42053 מוגונוב נ' אקס פייב רוולושיין) 29.12.15, כב' השופטת עירית וינברג-נוטוביץ; ראו מוצגים נ/5 עד נ/6, שהוגשו במהלך חקירתו הנגדית של הנתבע 2, שאישר בחקירתו את דבר הפירוק, עמ' 27 ש' 17 לפרוטוקול). בהתאם, ניתנה ביום 11.7.16 החלטה על עיכוב ההליכים כנגד נתבעת זו. מכאן, יצוין כי הנתבע 2 הודה בחקירתו שהיה המייסד, הבעלים והמנהל הבלעדי של הנתבעת 1 (עמ' 32 ש' 14);

שנית מהראיות שהוגשו לנו עולה שפירוק החברה נעשה לבקשת אלמנתו של עובד אחר של הנתבע 1, שגם בגינו לא נערך על ידי החברה הסדר פנסיוני כלשהו, ולא שולמו לו תשלומים קוגנטיים אחרים (ראו: מוצגים נ/6 ו-7/7);

שלישית הנתבע 2 אישר בעדותו כי מאז פורקה הנתבעת 1 הוא הקים שתי חברות נוספות, אס. די. אר. שריון יבוא ושווק בע"מ וחברת נייס דרייב בע"מ, ששתיהן עוסקות באותו התחום שבו עסקה הנתבעת 1. כמו כן הוא אישר כי בינתיים פורקה גם הראשונה משתיהן, וכיום הוא מפעיל את אותו העסק תחת החברה השניה (עמ' 26 ש' 9 ואילך). נוכח כל האמור, השתכנענו שהנתבע 2 מקים ומפרק חברות שונות במטרה להתחמק מתשלום חובותיו כלפיו עובדים שונים ושאיניהם במהלך השנים. באופן ספציפי, וכפי שכבר ציינו

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

תוך הפנייה לראיות שבתיק (ראו לעיל בפסקה 13 לפסק דין זה) הנתבע 2 נמנע באופן שיטתי מלבטח את עובדיו בביטוחים פנסיוניים, עד שאלה נאלצו פעם אחר לפנות בעניין לבית דין זה. באחד המקרים אף הוטל עיצום כספי על ידי התמ"ת בגין אי העברת סכומים שנוכו למי שלו יועדו, או העברתם באיחוד, וזאת בניגוד להוראות חוק הגנת השכר, תשי"ח-1958 (מוצג נ/8);

ולבסוף הן התובעת 1 והן הנתבע 2 אישרו בעדותם כי משכר אוגוסט 2012 של המנוח נוכה חלקו להסדר הפנסיוני, אך כספים אלו לא הועברו ליעדם כקבוע בחוק במהלך ספטמבר 2012, אלא רק באוקטובר 2012, לאחר שהתובע כבר היה מאושפז במצב קשה מאד בבית החולים, כשגם אז לא מה שהועבר היתה המחאה דחוייה שתאריך פרעונה 30.10.12 (יום מותו של המנוח).

הסעד הראוי

16. בסיכומיו טען הנתבע 2 כי גם אם ייקבע כי הוא אחראי באופן חלקי או מלא לנזקן של התובעות, אין מקום לפסוק כנגדו פיצוי בתשלום אחד, שכן אם המנוח היה מבוטח בקרן הפנסיה, הקרן הייתה משלמת את המגיע למנוח בתשלומים חודשיים. דין טענתו זו להידחות. הלכה פסוקה היא כי בהיעדר הסדר סטטוטורי לתשלומים עיתיים בתביעה נזיקית, יש לפסוק לניזוק תשלום חד-פעמי, אלא אם מתקיימים שני תנאים: ניתן להוכיח כמעט בוודאות את חוסנו הכלכלי של המזיק ואת האפשרות להיפרע ממנו בקלות גם בעתיד, וכן קיים קושי בהערכת הנזקים העתידיים של הניזוק (עא 1819/03 אברהם נ' ש.ר.ב. (12.3.06)). במקרה שלפנינו, שני התנאים אינם מתקיימים. הנתבע 2 לא טען דבר, וממילא גם לא הוכיח דבר, בדבר מצבו הכלכלי. על כן, ובשים לב לכך שההלכה לפיה ככלל יש לפסוק לניזוק תשלום חד-פעמי אומצה על ידי בית הדין הארצי (עע 201/08 טורעני נ' ראשד (19.12.13), סעיף 28 לפסק הדין), נפסוק לתובעות פיצוי חד-פעמי.

17. אשר לגובה הפיצוי שייפסק – התובעות הגישו חוות דעת אקטוארית שנערכה על ידי האקטואר מר אבי יחזקאל. לפיה, שווי הנזק שנגרם לתובעות עקב אי עריכת הביטוח עומד על סך 516,009 ₪ נכון למועד עריכת חוות הדעת (אוקטובר 2013). הנתבע 2 מצידו הגיש ביום 22.10.17 חוות דעת אקטוארית נגדית, שניתנה על ידי האקטואר אליאור

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

ויסברג, שהועמדה על סך 414,167 ₪, אף היא נכון לחודש אוקטובר 2013. שני הצדדים מסרו לבית הדין הודעה מוסכמת ימים ספורים קודם לדיון ההוכחות, לפיה כל צד מוותר על חקירת המומחה האקטואר של הצד השני.

18. לאחר שעיינו בשתי חוות הדעת, הגענו לכלל מסקנה שלא ניתן לקבוע מסמרות בשאלה איזו מהן היא הנכונה, שכן על פני הדברים נפלו מספר שגיאות בחוות הדעת, ובנוסף נותרו "שאלות פתוחות" שיש לבררן בטרם הכרעה במחלוקת בין הצדדים, ונפרט:

ראשית חוות הדעת מטעם התובע התבססה על תקנון קרן הפנסיה מבטחים החדש, ובעניין זה צודק האקטואר מטעם הנתבעת שהיה מקום לבסס את חוות הדעת על תקנון הראל, כשלפי טענתו פנסיית היתומים במבטחים גבוהה מזו שבהראל;

שנית מסיבה שלא הובררה, שתי חוות הדעת מתבססות על ריבית היוון של 3,74%, בעוד שלכאורה היה צריך לבססן על ריבית היוון של 3% (ראו: עע 21167-03-16 וולדורצ'יק נ' פרידמן (23.7.17); תא (מחוזי ירושלים) 53143-09-12 ש' ב' נ' המאגר הישראלי לביטוח (28.3.17, כב' השופט ארנון דראל, והאסמכתאות שם);

שלישית לא הוברר האם שולמו פיצויי פיטורים לשאירי המנוח, ואף אם כן, לא ברור האם צודק האקטואר מטעם הנתבע 2 בטענתו שיש להפחית מהחבות הכוללת את פיצויי הפיטורים (ככל ששולמו);

ורביעית קיימת בין הצדדים מחלוקת מסוימת בדבר גובה השכר הקובע (ראו בסעיף 7 לחוות דעתו של האקטואר מטעם הנתבע 2).

19. בנסיבות אלה, יש צורך במינוי אקטואר מומחה מטעם בית הדין (ראו: עניין טורעני, שם, בסעיף 27 א' לפסק הדין). עם זאת, ובהינתן שחלפו כבר יותר מחמש שנים מאז נפטר המנוח, ובהינתן שגם על פי חוות הדעת מטעם הנתבע 2 שיעור הנזק עומד על לפחות 414,167 ₪ (נכון לאוקטובר 2013), הרי שנכון לפסוק כבר עתה במסגרת פסק דין זה את הסך הזה לתובעות, כך שחוות הדעת המומחה מטעם בית-הדין תשמש רק על מנת לקבוע האם יש מקום לפסוק לתובעות סך נוסף.

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

סוף דבר

20. התביעה כנגד הנתבעות 3 ו-4 נדחתה. עם זאת, בנסיבות העניין, ובשים לב לכך שצירופן של אלה נעשה בהתאם להחלטת בית-הדין, איננו עושים צו להוצאות לטובת נתבעות אלה.

21. התביעה כנגד הנתבע 2 מתקבלת בחלקה, כדלקמן:

א. בשלב זה, על הנתבע 2 לשלם לתובעות סך של 414,167 ₪, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית מיום 30.10.13 ועד למועד התשלום בפועל.

ב. כן ישלם הנתבע 2 לתובעות הוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין בסך כולל של 15,000 ₪, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית מהיום ועד ליום התשלום בפועל.

ג. כמו כן, בהתאם לקביעות שבסעיף 19 לפסק דין זה, ועל מנת לקבוע האם זכאיות התובעות לסך נוסף מאת הנתבע 2, ימונה אקטואר מומחה מטעם בית-הדין. את עלות שכרו ישלם הנתבע 2 (את מחצית שכר המומחה הוא יהא רשאי להפחית מהסך שישלם לתובעות). הוראות מפורטות בעניין מינוי המומחה תינתנה בהחלטה נפרדת. לאחר קבלת חוות דעת המומחה, וקבלת עמדות הצדדים ביחס אליה, יינתן פסק דין משלים.

ההתדיינות בתיק זה התנהלה בדלתיים סגורות, לבקשת הצדדים ונוכח העובדות שהתובעות 2 עד 4 הינן קטינות. משכך, פסק הדין אסור לפרסום. עם זאת, הצדדים מתבקשים להודיע עד ליום 1.3.17 האם יש להם התנגדות לפרסומו של פסק הדין, בהשמטת פרטים מזהים.

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

סע"ש 15883-05-14

ניתן לערער על פסק דין זה לבית הדין הארצי. ערעור יש להגיש תוך 30 יום לכל
המאוחר ממועד קבלת פסק הדין.

ניתן היום, כ"ו אדר תשע"ח, (13 מרץ 2018), בהעדר הצדדים.

גב' שרה אבן,
נציגת ציבור מעסיקים

דורי ספיבק, שופט
אב"ד

גב' הלן הרמור,
נציגת ציבור עובדים